

ČESKÁ REPUBLIKA A NATO

Co znamená pro ČR členství v Severoatlantické alianci

Česká republika je členskou zemí Severoatlantické aliance od roku 1999, kdy se společně s Polskem a Maďarskem stala první zemí bývalého východního bloku (a bývalé Varšavské smlouvy, někdejšího hlavního nepřítele NATO), která se k Alianci připojila. Z členství v NATO vyplývají pro Českou republiku četné výhody, souvisejí s ním však i závazky, které Česká republika vůči Alianci má.

Vstup ČR do NATO

12. března 1999 podepsal na Pražském hradě prezident ČR Václav Havel přístupové listiny NATO, především pak **Washingtonskou smlouvu**, jakožto zakládající dokument Severoatlantické aliance (Organizace Severoatlantické smlouvy, jak zní formálně správný název NATO). Návrh vlády na vstup České republiky do NATO schválila Poslanecká sněmovna Parlamentu ČR v dubnu 1998, o dva týdny později také Senát. Procesu vstupu České republiky do NATO předcházely dva zásadní momenty:

- » podepsání **Smlouvy o konvenčních silách v Evropě** z listopadu 1990, kdy členské země NATO a Varšavské smlouvy prohlásily, že už nejsou protivníky, což de facto znamenalo ukončení studené války;
- » přistoupení ČR k **Dohodě o statutu ozbrojených sil** z roku 1995 (tzv. SOFA), která vždy po příslušném souhlasu České republiky umožňuje případný vstup vojenských jednotek signatářských států na jejich území, například za účelem společných vojenských cvičení (tj. bez předchozího souhlasu země není v rámci NATO vstup sil jiného státu na její území možný).

Bezpečnostní strategie ČR (2011):

„Základními východisky pro zajištění obrany a bezpečnosti ČR jsou aktivní účast v systému kolektivní obrany NATO opírajícím se o silnou transatlantickou vazbu, rozvoj schopností EU pro zvládání krizí a spolupráce s partnerskými zeměmi. Členství v NATO a EU přináší výhody kolektivního zajištění vlastní obrany a bezpečnosti, stejně jako závazek ke společné obraně a bezpečnosti přispívát.“

Výhody plynoucí z členství ČR v NATO:

- » posílení obranných možností země plynoucí z aliančních záruk - podle klíčového článku 5 Washingtonské smlouvy bude případný útok proti jakékoli zemi NATO považován za útok proti všem a tomu bude odpovídat reakce spojenců
- » zapojení do systému kolektivní obrany - např. systém protivzdušné obrany
- » v případě ohrožení garance bezpečnostních konzultací se spojenci
- » posílení kvality, schopností a prestiže Armády České republiky
- » možnost specializace na určité obranné schopnosti, čerpání od spojenců v oblasti jiných, odpadá drahá nutnost mít všechny druhy zbraní a schopností
- » možnost podílet se na vytváření politiky Severoatlantické aliance a spolurozhodování o klíčových bezpečnostních otázkách (pravidlo konsenzu)
- » zapojení do Programu bezpečnostních investic NATO a možnost čerpání finančních prostředků z něj

Závazky ČR plynoucí z členství v NATO

- (každý bod musí vždy a předem schválit národní volené orgány, např. parlament)
- » závazek individuálně i kolektivně udržovat a rozvíjet schopnost odolat útoku
 - » zahraniční politika konzistentní s členstvím v Alianci
 - » ochota podílet se na misích či programech NATO
 - » finanční zapojení do aliančního rozpočtu; příspěvky členských států jsou rozděleny do tří sektorů:
 - civilní rozpočet NATO - hradí se z něj hlavně provoz alianční centrály v Bruselu
 - vojenský rozpočet NATO - hradí se z něj provoz vojenské struktury NATO, například jednotlivých velitelství a společných programů
 - investice - Program bezpečnostních investic známý pod zkratkou NSIP, hradí se z něj stavby a modernizace v jednotlivých zemích
 - » výdaje na obranu na úrovni 2 % hrubého domácího produktu (cílem je, aby zůstaly nad hranicí zajišťující dostatečnou vojenskou kapacitu)

Mise NATO, na kterých se ČR do současnosti podílela:

Mise	Kde	Kdy	Popis
IFOR	Bosna a Hercegovina	1995 - 1996	Vynucení dodržování mírových dohod po válce v Jugoslávii
SFOR I, II	Bosna a Hercegovina	1995 - 2004	Stabilizace míru a bezpečnostní situace v zemi
AFOR	Albánie	1999	Humanitární pomoc kosovským uprchlíkům v Albánii
KFOR	Kosovo	1999 - nyní	Nastolení míru a bezpečného prostředí v zemi
Essential Harvest	Makedonie	2001	Pomoc při demilitarizaci povstalecké Národně osvobozené armády
ISAF	Afghánistán	2002 - nyní	Asistence afghánské vládě při udržování bezpečnosti a rekonstrukce země
NTM	Irák	2004 - 2011	Výcvik iráckých bezpečnostních složek
Winter Race	Pákistán	2005	Humanitární pomoc po zemětřesení

Zastoupení České republiky při NATO:

ČR je v NATO zastoupena velvyslancem, který je vedoucím Stálé delegace ČR při NATO. V delegaci působí cca 50 pracovníků a jedná se tedy o druhou největší diplomatickou misi ČR v zahraničí (po Stálém zastoupení ČR při EU). Velvyslanec ČR při NATO začal působit už v roce 1995, tedy čtyři roky před přistoupením.

Velvyslanci ČR při NATO:

Jaroslav Šedivý (1995 – 1998)

Karel Kovanda (1998 – 2005)

Štefan Füle (2005 – 2009)

Martin Povejšil (2009 – 2012)

Jiří Šedivý (2012 – nyní)

Argumenty odpůrců členství ČR v NATO:

- » členství v NATO je drahé, zvyšuje státní výdaje kvůli příspěvkům do NATO
- » kvůli NATO se Armáda ČR musí zapojovat do zahraničních misí, což stojí další peníze
- » možné limity v zahraniční politice ČR – musí být vytvářena s vědomím členství v NATO
- » USA jsou v NATO hegemonelem a mají v něm hlavní slovo v rozhodování, jako měl Sovětský svaz ve Varšavské smlouvě

Bibliografie a zdroje k tématu:

- » Bezpečnostní strategie České republiky 2011, Praha: Ministerstvo zahraničí České republiky, 2011.
- » Deset let od rozšíření NATO: úspěchy, výzvy a vyhlídky. Praha: Ministerstvo obrany České republiky, 2009. 207 s.
- » JANOŠEC, Josef. Bezpečnost a obrana České republiky 2015 – 2025. Praha: Ministerstvo obrany, 2005. 200 s.
- » MERAZOPOULOS, Christos. The enlargement process of NATO: the case of the Czech Republic. Prague: Charles University, 2004. 17 s.
- » PICK, Otto, HANDL, Vladimír a kolektiv autorů. Zahraniční politika České republiky 1993–2004: úspěchy, problémy, perspektivy. Praha: Ústav mezinárodních vztahů, 2004. 268 s.
- » PAVLAČÍK, Zbyněk a HLOUŠEK, Vít. Pět let v NATO: vojenské, politické a společenské aspekty členství České republiky v NATO. Brno: Masarykova univerzita, Jagello 2000, 2004. 203 s.
- » Proč NATO / [sestavil Dobroslav Matějka] Praha: Ústav mezinárodních vztahů, 1997. 71 s.
- » ŠINDELÁŘ, Tomáš, JIREŠ, Jan. Nová strategická koncepce NATO: zájmy a priority České republiky, Praha: CEVRO Institut, 2010. 60 s., ISBN 978-80-87125-11-3
- » TŮMA, Miroslav, JONOŠEC, Josef, PROCHÁZKA, Josef. Obranná politika Československé a České republiky (1989–2009). Praha: Ministerstvo obrany ČR, 2009. 231 s., ISBN 978-80-7278-522-3
- » Historie zahraničních misí. Dostupné z: <http://www.mise.army.cz/historie-misi/historie-zahranicnich-misi-3699/>
- » POLÁČEK, Radim. Výhody a nevýhody vstupu ČR do NATO, Blansko, 2007. Bakalářská práce. Masarykova univerzita v Brně. Fakulta sociálních studií. Katedra mezinárodních vztahů a evropských studií.
- » HORÁKOVÁ, Lucie. Komparace pozice ČR v ESDP a v NATO a její budoucí perspektivy, Brno, 2009. Bakalářská práce. Masarykova univerzita v Brně. Fakulta sociálních studií. Katedra mezinárodních vztahů a evropských studií.
- » Česká republika a NATO. Dostupné z: http://www.natoaktual.cz/ceska-republika-a-nato-0us-/na_zpravy.aspx?y=na_summit/cr-a-nato.htm
- » Česko pošle do rozpočtu NATO 643 milionů Týden, 30.4. 2012. Dostupné z: http://www.tyden.cz/rubriky/domaci/cesko-posle-do-rozpoctu-nato-643-milionu_232960.html
- » Ministerstvo obrany ČR. Program bezpečnostních investic NATO, Dostupné z: www.mocr.army.cz/images/id_7001_8000/7451/program.doc
- » Paying for NATO. NATO. Dostupné z: http://www.nato.int/cps/en/natolive/topics_67655.htm

Pokud budete mít zájem o další informace k tomuto tématu, neváhejte se obrátit na:
Informační centrum o NATO
Jungmannova 17, 110 00 Praha 1
info@natoaktual.cz
tel.: 221-506-758